

GD dierenarts en rundveespecialist Menno Holzhauer:

'Fatale longontsteking bij melkkoeien'

"Hoge koorts en plotselinge sterfte, zonder dat echt duidelijk is wat er gaande is. Het is eigenlijk het ergste wat er met je koeien kan gebeuren. Je staat erbij en kunt niets doen. Voor je het goed en wel in de gaten hebt, is de koe dood. Ook de dierenarts staat vaak met de handen in het haar, omdat er zo weinig aan het dier te vinden is. In het ergste geval betreft het zelfs een aantal dieren op het bedrijf. Zo'n koe **insturen voor sectie** kan dan veel informatie opleveren. De afgelopen twee winters kregen we bij de afdeling pathologie deze acute sterftegevallen van enkele tientallen bedrijven op tafel. Het bleek te gaan om acute longborstvliesontsteking veroorzaakt door de **bacterie *Mannheimia haemolytica***.

Deze bacteriële longontsteking kwam tot voor enkele jaren slechts heel incidenteel voor bij een enkel dier op een enkel bedrijf en lijkt de laatste tijd meer voor te komen. Door de toxine (gifstoffen) vorming kan zeer acute sterfte optreden. Het feit dat op meerdere bedrijven **een aantal koeien kort na elkaar doodging**, baarde zorgen. Dat merkten we ook aan de dierenartsen die de GD Veekijker belden met vragen. *Mannheimia haemolytica* is een bacterie die vooral in de vleeskalverhouderij wel bekend is, maar die niet als bedrijfsmatig probleem bij melkkoeien voorkomt.

Vooralsnog niet duidelijk. Verminderde weerstand kan ook ontstaan wanneer er sprake is van stress bij de dieren, bijvoorbeeld bij aanvoer van nieuwe koeien in de veestapel. De *Mannheimia haemolytica* ziet kans het longweefsel aan te tasten, waardoor een ontsteking ontstaat. De koeien krijgen heftige koorts (40 tot 41 graden), trekken zich terug van de pijn en sterven, soms in korte tijd. Vaak is dit het enige wat veehouders aan de dieren waarnemen. Echt aanwijzingen voor een longontsteking hebben veehouders op dat moment vaak nog niet eens gezien. De enige remedie lijkt zo snel mogelijk gericht antibiotica en ontstekingsremmers verstrekken. Op die manier zijn getroffen koeien wellicht nog te redden. Voorwaarde is wel dat de veehouder er dan heel snel bij is."

Vooralsnog niet duidelijk. Verminderde weerstand hebben te maken met deze meestal **secundaire verwekker** van longontsteking die ook wel 'shipping fever' wordt genoemd. Secundair, omdat er meestal iets aan voorafgaat (bijvoorbeeld een virusinfectie als pinkengriep) voordat *Mannheimia haemolytica* toeslaat. Want de bacterie komt eigenlijk altijd in de neuskeelholte van koeien voor. Dat levert geen problemen op, totdat dieren ziek worden en een verminderde weerstand hebben. Dan slaat *Mannheimia haemolytica* heel pijnlijk toe. Bijvoorbeeld na IBR of BVD. Maar uit deze secties op de GD op melkkoeien bleken deze ziekten geen rol te spelen. Bij de melkveehouders hebben we dan ook (in 2008 al) navraag gedaan bij getroffen veehouders of er wellicht gemeenschappelijke aanknopingspunten te vinden waren. We hebben gekeken waar het probleem speelde qua spreiding over het land, bij IBR-vrije en niet-vrije bedrijven, bij gesloten en bij niet-gesloten bedrijven, bij goed geventileerde en minder goed geventileerde stallen. De getroffen dieren varieerden in leeftijd van twee tot negen jaar. Ook het lactatiestadium was divers, maar het betrof zeker niet allemaal verse koeien. Kortom, er is tot heden geen duidelijk verband aan te geven. Of de koeien een **verminderde weerstand** hebben

door wat dan ook, is vooralsnog niet duidelijk. Verminderde weerstand kan ook ontstaan wanneer er sprake is van stress bij de dieren, bijvoorbeeld bij aanvoer van nieuwe koeien in de veestapel. De *Mannheimia haemolytica* ziet kans het longweefsel aan te tasten, waardoor een ontsteking ontstaat. De koeien krijgen heftige koorts (40 tot 41 graden), trekken zich terug van de pijn en sterven, soms in korte tijd. Vaak is dit het enige wat veehouders aan de dieren waarnemen. Echt aanwijzingen voor een longontsteking hebben veehouders op dat moment vaak nog niet eens gezien. De enige remedie lijkt zo snel mogelijk gericht antibiotica en ontstekingsremmers verstrekken. Op die manier zijn getroffen koeien wellicht nog te redden. Voorwaarde is wel dat de veehouder er dan heel snel bij is."

GD-Veekijker

Met haar monitoringswerkzaamheden waakt de GD over diergezondheid in Nederland. Onder andere via de GD-Veekijker, waar vragen van dierenartsen over bijzondere gevallen binnenkomen. Naast de helpdeskfunctie is GD-Veekijker hét centrale verzamelpunt voor alles rondom diergezondheid. Deze rubriek verhaalt over bijzondere gevallen, speciaal onderzoek en opvallende resultaten die het werk van de monitoring oplevert. Deze actuele informatie draagt bij aan een gezonde rundveesector.

